

Uchwała nr 59
Rady Działalności Pożytku Publicznego
z dnia 2 sierpnia 2022 r.
w sprawie projektu wytycznych dotyczących kontroli realizacji
programów polityki spójności na lata 2021-2027

Na podstawie § 10 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. poz. 2052) oraz art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057), uchwała się opinię Rady Działalności Pożytku Publicznego w sprawie projektu wytycznych dotyczących kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027.

§ 1

Rada warunkowo pozytywnie opiniuje projekt wytycznych dotyczących kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027.

§ 2

Rada Działalności Pożytku Publicznego po analizie projektu wytycznych dotyczących kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021-2027 stwierdza, że w przedmiotowych wytycznych należy uwzględnić specyfikę funkcjonowania organizacji pozarządowych, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.), ich potencjał oraz niekomercyjny charakter działania. W odróżnieniu od partnerów z administracji nie posiadają one stałego budżetu oraz stałych kadr a także nie sprzedają swoich produktów i usług na rynku kumulując zysk ze sprzedaży posiadając np. nadwyżki bilansowe. Oznacza to, że w świetle

analizowanych wytycznych nie mają one równych szans wobec administracji oraz przedsiębiorstw sensu stricto. Dlatego RDPP proponuje wprowadzenie zmian w wytycznych, które mają na celu wyrównanie szans w obszarze realizacji projektów oraz ich kontroli wszystkim podmiotom uwzględniając ich specyfikę.

§ 3

RDPP proponuje wprowadzenie do przedmiotowych wytycznych następujących zapisów:

1. Uwagi do Rozdziału 5. Weryfikacja wydatków

Proponuje się modyfikację punktu 1) nadając mu brzmienie:

1) Weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu dostarczenia produktów i usług oraz wykonania robót budowlanych współfinansowanych w ramach projektów, faktycznego poniesienia wydatków oraz ich zgodności z programem oraz regułami unijnymi i krajowymi. W przypadku programów Interreg sprawdzeniu podlega dodatkowo zgodność poniesionych wydatków ze szczegółowymi regułami określonymi w programie.

Organizacje pozarządowe, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.), które nie są:

- a) stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego;*
- b) organizacjami, których organem założycielskim jest organ administracji publicznej;*
- c) organizacjami, w organach których większościowy udział mają organy administracji publicznej;*
- d) partiami politycznymi;*
- e) europejskimi partiami politycznymi;*
- f) związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców;*
- g) samorządami zawodowymi;*
- h) społeczno-zawodowymi organizacjami branżowymi;*

i) fundacjami utworzonymi przez partie polityczne;

j) europejskimi fundacjami politycznymi;

jako podmioty spoza administracji nie podlegają prawu zamówień publicznych.

Uzasadnienie:

Organizacje pozarządowe nie są podmiotami sektora finansów publicznych, nawet jeśli pozyskują dotacje ze środków publicznych. Niestety znane są przypadki kontroli IZ prowadzone przez Krajową Administrację Skarbową, które uznawały organizacje za podmioty kwalifikujące się do stosowania prawa zamówień publicznych, wskutek czego podważano wydatki uznane przez IZ za poniesione w sposób prawidłowy i doprowadzono tym samym organizacje nawet do bankructwa. W związku z tym RDPP wnosi o jednoznaczne wskazanie w wytycznych, że organizacje pozarządowe nie podlegają prawu zamówień publicznych.

2. Uwagi do Podrozdziału 5.1. Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta

Proponuje się dodanie punktu 11) i 12) o następującym brzmieniu:

11) Weryfikacja wniosku o płatność nie może trwać dłużej niż 30 dni.

12) Raz zatwierdzony wniosek o płatność może być ponownie weryfikowany przez IZ lub IP jedynie w wyniku czynności kontrolnych.

Uzasadnienie:

Zbyt długa weryfikacja wniosków o płatność może spowodować utratę płynności finansowej, co w przypadku organizacji pozarządowych doprowadzić może do utraty zdolności do wykonywania zobowiązań pieniężnych oraz ogłoszenia upadłości. Dodatkowo raz zatwierdzony wniosek o płatność nie może być ponownie weryfikowany przez IZ, a zatwierdzone wydatki podważane za wyjątkiem sytuacji kontroli.

3. Uwagi do Rozdziału 8. Kontrola trwałości projektu

Proponuje się modyfikację punktu 1) i 2) nadając im brzmienie:

1) *Kontroli trwałości podlega, ~~co do zasady~~, projekt obejmujący inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne w rozumieniu Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.*

2) *Kontrola trwałości jest prowadzona w okresie pięciu lat od daty dokonania płatności końcowej na rzecz beneficjenta. Okres ten może być skrócony do trzech lat w zakresie utrzymania inwestycji lub miejsc pracy w projekcie beneficjenta, który jest mikro, małym lub średnim przedsiębiorcą. W przypadku organizacji pozarządowych, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.) kontrola może być prowadzona wyłącznie w okresie do 12 miesięcy od daty zakończenia projektu.*

Uzasadnienie:

Należy precyzyjnie określić, iż kontrola trwałości dotyczy projektów obejmujących inwestycje. Sformułowania typu „co do zasady” na poziomie kontroli budzą wiele wątpliwości interpretacyjnych i nie powinny być używane w tego typu dokumentach, które powinny wskazywać jasne zasady, wolne od wszelkich wątpliwości.

Dodatkowo, z uwagi na charakter finansowania, organizacje pozarządowe nie posiadają stałych budżetów oraz stałych kadr. Są one w większości przypadków zatrudniane na czas realizacji projektów. W związku z czym prowadzenie jakichkolwiek kontroli w okresie 5 lat od dokonania płatności końcowej oznacza, że zazwyczaj w organizacji nie są już zatrudnione osoby pracujące przy realizacji projektu. Zdarzyć się może nawet, że organizacja nie dysponuje po tylu latach od zakończenia projektu żadną stałą czy etatową kadrą, gdyż organizacje równie dobrze mogą działać na zasadach wolontariatu. Dlatego proponuje się maksymalne zbliżenie czasu kontroli trwałości do czasu zamknięcia projektu.

4. Uwagi do Rozdziału 9. Roczne plany kontroli

Proponuje się dodanie punktu 7) i 8) o następującym brzmieniu:

7) *W przypadku organizacji pozarządowych, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.), z wyjątkiem kontroli trwałości projektu, wszystkie rodzaje kontroli mogą być prowadzone wyłącznie w trakcie realizacji projektu.*

8) *W organizacjach pozarządowych, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.), nie można prowadzić żadnych czynności kontrolnych, jeśli w podmiocie prowadzona jest inna kontrola.*

Uzasadnienie:

Z uwagi na charakter finansowania organizacje pozarządowe nie posiadają stałych budżetów oraz stałych kadr. Pracownicy i pracowniczki w większości przypadków są zatrudniani na czas realizacji projektów.

W związku z czym prowadzenie jakichkolwiek kontroli po zakończeniu realizacji projektu oznacza, że zazwyczaj w organizacji nie są już zatrudnione osoby pracujące przy realizacji projektu. Zdarzyć się może nawet, że organizacja nie dysponuje po tylu latach od zakończenia projektu żadną stałą czy etatową kadrą. Dlatego proponuje się, by kontrole, poza kontrolą trwałości, prowadzone były w trakcie realizacji projektu. Pozwoli to na ich rzetelne przeprowadzenie ze strony organizacji we wsparciu kadry zatrudnionej przy realizacji projektu.

Z litery prawa w przedsiębiorstwach można prowadzić jedną kontrolę jednocześnie. Proponuje się zastosowanie tej zasady także do organizacji pozarządowych. Prowadzenie w podmiocie kilku kontroli jednocześnie prowadzi de facto do jego paraliżu, uniemożliwia efektywne funkcjonowanie oraz realizację bieżących projektów.

§ 4

Rada wnosi o przekazanie niniejszej uchwały:

a) Ministrowi Funduszy i Polityki Regionalnej;

- b) Komisji Europejskiej oraz Przedstawicielstwu Komisji Europejskiej w Polsce;
- c) polskim członkom Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego;
- d) Komitetowi Umowy Partnerstwa oraz Podkomitetowi ds. rozwoju partnerstwa.

§ 5

Uchwała została przygotowana przez Justynę Ochędzan.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.